

סימן יז

בענין חיוב הוצאות משפט בגבית שטר

כמה שהתובע טוען שהנתבע צריך להחזיר לו סך 144 ל"י מה שכית המשפט חייב אותו לשלם עבור שכר עו"ד והוצאות המשפט שעלה להבנק לגביית השטר בחתימת התובע שהנתבע הכניס אותו להבנק ^{לגוביינא}, הואיל שלא נתן את השטר לגבות בו רק לערבות, הנה מענה זו אינו מענה שכפי דבריו שמען בביה"ד שאחר שהוא הוציא כספו שהשקיע בהעסק והנתבע חשש שיפסיד את כספו לכן נתן לו את השטר א"כ ודאי על דעת זה נתן לו שאם היה חושש להפסד שיוכל לגבות ע"י השטר, וא"כ מענת הנתבע הי' שהוציא השטר שכיון שראה שהתובע מפסיד כסף העסק ומוציא כספים לפי רצונו לכן הוכרח לגבות מה שיעלה בידו.

בערכאות גם הרא"ש מודה דפטור ורק ההוצאות שהערכאות כפוהו שידון בדיני ישראל בזה סובר הרא"ש דחייב לשלם דדמי כדמי פתיחא שמבואר בש"ס ב"ק קי"ב ב' דחייב הנתבע לשלם והעתיקו הגאון ר"ב פרנקל בהגהותיו ובפת"ש שם, [ומיהו גם מדברי הגר"א בביאוריו נראה להדיא דלשיטת הרא"ש גם הוצאות של הערכאות מחוייב לשלם ע"ש בסק"ל ובליקוט שם], אלא אפי' לשיטת הב"י והרמ"א דלהרא"ש חייב בהוצאות הערכאות ג"כ מ"מ הא כתב הרמ"א שם שבעינן דוקא ברשות ב"ד אבל בלי רשות ב"ד אף שסירב ללכת להב"ד יתבע אותו התובע בערכאות פטור הנתבע מכל ההוצאות, [וצ"ע בדברי הש"ך סק"י בשם המהרש"ל דדוקא דמי סרבנות צריך לשלם אבל לא שאר הזכאות דזה לכאורה כשיטת

אלא נראה דמטעם אחר אפשר לחייב את הנתבע, דהא פסקו הראשונים ז"ל הרא"ש והמרדכי בשם מהר"ם בסנהדרין ל"א דאם התובע הוציא הוצאות אע"פ שזכה בדין מ"מ פטור הנתבע מלשלם וכן נפסק בשו"ע חו"מ סי' י"ד, ובתשו' הרשב"א סי' תתק"מ [הביאו הב"י בסי' י"ד ובשו"ע בשם יש מי שאומר] כתב דאפי' אם תבעו בערכאות והוציא הוצאות בדיינים וטוענים אע"פ שמתוך סרובו הוצרך להוליכו בערכאות אין הנתבע חייב לשלם הוצאותיו, ואף שהרמ"א שם הביא שהרא"ש חולק וסובר שחייב לשלם אם הוצרך להוציא עליו הוצאות לכופו ע"י ערכאות נכתב שכן נ"ל עיקר וכן פסק הש"ך שם בשם מהרש"ל.

הנה מלבד שבתשו' ושב הכהן סי' צ"ט כתב דלענין הוצאות שהוציא

אבל ברכית דרבנן לא החמירו רק
לכתחילה אבל אם גבו א"א לגבות בחזרה
[אי"צ לצאת י"ש, [רמ"א קס"א] ומועיל
אפי' תפיסה לשיטת הראב"ד ז"ל].

אמנם אם לא הי' התחייבות לכתחילה
אלא שאח"כ לקח המלוה בע"כ
של הלוח רבית עבור המעות שנשתמש
הו"ל גזל גמור פשיטא דחייב להחזיר
ואפילו היורשים של המלוה צריכים לשלם
אם הניח להם אחריות נכסים, ול"ד לרבית
דאוריתא דהיורשים פטורים דהתם רק
מצוה בעלמא הוי על המלוה להחזיר אף
שקנה המעות של רבית ולכן רק לדידי'
אזהר רחמנא אבל לא לברי', וכדדרשינן
בב"מ ס"ב ובב"ק קי"ב, משא"כ בב"ד
הו"ל גזל ומעולם לא קנה את הכסף
ופשיטא שיש שעבוד נכסים וגם על
היורשים יש חיוב להחזיר. וגם נראה
דהמלוה נפסל לעדות ולשבועה מדאוריתא
אף שברבית דרבנן אינו נפסל אלא מדרבנן
וכדאיתא בסנהדרין כ"ה, אבל כיון דהוי
גזל גמור הו"ל גזל דאוריתא, אלא דיש
לדון דלא משמע להו לאינשי שזהו איסור
גזל, א"כ נמצא דבנ"ד דגבו את הכסף של
רבית בע"כ צריך הנתבע להחזיר את זה
להתובע. יוצא שהסכום 144 ל"י מחוייב
הנתבע להחזיר.

וכן מה שתובע את הסכום 812 ל"י מה
שעלה להתובע שכר עו"ד והוצאות
המשפט אחרי שהכריחו ללכת בבית
המשפט, נראה דחייב הנתבע ג"כ לשלם

והושב הכהן] א"כ בנ"ד שלא הזמין אותו
לב"ד לגבות השטר וגם לא ברור שאפי'
בינו לבין עצמו בקשו לבא לב"ד וסירב
פשיטא דפטור הנתבע בנ"ד מדמי
ההוצאות שעלה בערכאות ולכן הכסף
שחייבו אותו בבית המשפט הוצאות הגבי'
מצד בעל השטר הי' שלא כדין, [וע"ש
הוצאת החכמה] בהגהות הגרע"א שהעתיק דברי מהרש"ל
דאפי' כתוב בשטר שיש לו רשות לכופו
בערכאות מ"מ פטור הנתבע מלשלם
הוצאות אם לא לקח התובע רשות מב"ד].
ומחוייב הנתבע בנ"ד [שבבית המשפט הי'
התובע] להחזיר את ההוצאות שגבו
מהתובע זהו מה שנוגע להוצאות המשפט,
ועכשיו נברר בע"ה בענין הרבית שלקחו
ממנו.

והנה אף שנראה לכאורה שאין כאן רבית
קצוצה שיוצאה בדיינים דהא לא הי'
כאן קציצה בשעת התחייבות השטר לשלם
רבית ורק שגבו אח"כ בשביל כל הזמן
והו"ל רבית מאוחרת דאם גבה המלוה אין
הלוח יכול לגבות בחזרה מ"מ נראה דבנ"ד
הוא צריך להחזיר, דנ"פ דדין אבק רבית
דא"י בדיינים הוא דוקא אם התנה בשעת
מעשה וכמו במקח וממכר דאינו אלא
רבית דרבנן או שנתן הלוח אח"כ רבית
מרצונו דנמצא דדין גזל אין כאן דהא נתן
מדעתו וקנה המלוה הכסף, וכמו שמבואר
בש"ס בב"מ ס"א א' דלכן א"א למילף רבית
מגזל משום דיהיב מדעת' אלא דברבית
דאוריתא גזה"כ דהמלוה צריך להחזיר

יצור החכמה

דפסק הרמ"א בסי' שפ"ח ס"ה בשם מהר"מ מרוטנבורג דאם הי' מריבה בין שני בע"ד ומסר האחד דינו לערכאות דחייב התובע לשלם כל ההיזק שהי' להנתבע בזה, שהרמ"א הביא שיש מי שחולק כיון שלא נתכוין להזיק רק להציל את שלו, מ"מ הש"ך הכריע שם כמהר"מ ושכן פסק באגודה וד"מ ומהרש"ל, ועוד דאפשר דגם הר"א מטולא שפוטר אינו אלא כשלא היה' לו להציל וא"כ בנ"ד מאחר שלא הזמינו לב"ד ודאי הי' לו

להציל חוץ מערכאות חייב לשלם כל ההוצאות שהי' להתובע בנ"ד, ועיין בתשו' נאות דשא (להגאון בעל לבושי שרד) סי' נ"ב שהכריע כן להלכה דחייב התובע לשלם את ההוצאות שגרם להנתבע אע"פ שבקש התובע כ"פ מהנתבע לילך לדין של ישראל ולא רצה, ורק אם הזמינו לפני ב"ד ולא בא שמאז נעשה סרבן, ואם התובע הלך אח"כ לערכאות אף שלא ביקש רשות מב"ד בזה חידש הגאון הנ"ל שהתובע פטור מלשלם.